

Jana Elexhauserová, *Dvorská moralistní literatura a španělská urozená společnost Zlatého věku*, České Budějovice 2010, 87 s. (diplomová práce Ústavu romanistiky FF JU).

Posudek vedoucího diplomové práce

Diplomová práce Jany Elexhauserové si jako předmět zkoumání zvolila evropskou moralistní literaturu 16. a 17. století. Autorka si při koncipování své stati kladla především otázku, jaký vliv měly zmiňované spisy na život španělské aristokracie, resp. jak byly urozenými vrstvami tehdejší společnosti reflektovány. Svůj výklad Jana Elexhauserová rozdělila do šesti kapitol. V první poněkud mnohoslibně nazvané části se autorka pokusila podat základní obraz španělské šlechtické společnosti zlatého věku (s. 6-11). Opírala se přitom o dnes již klasickou práci Antonia Domíngueze Ortize. Její pohled na tuto společenskou vrstvu však přesto bohužel nezůstal oproštěn od několika omylů, chyb a zjednodušených tvrzení (např. tzv. *caballeros* na s. 8 bychom asi jen stěží mohli považovat za hrabata). Po tomto nezbytném úvodu se již autorka věnuje autorům, jejichž didakticko-moralistní spisy se v habsburském Španělsku dočkaly patřičné odezvy. Druhá část práce (s. 12-30) proto přináší základní informace o životě a díle těch spisovatelů, jejichž spisy autorka podrobně rozebrala v následujících kapitolách. Jedná se tedy o Italy Baltazara Castiglioneho a Niccolu Machiavelliho. Ze španělských autorů pak věnovala pozornost Antoniovi de Guevara, Franciskovi Quevedovi, Baltazarovi Graciánovi a Diegovi Saavedra Fajardo. Ve třetí části práce (s. 31-46) se autorka konečně dostala k vlastní analýze moralistních spisů. Pokusila se v ní o konfrontaci dvou děl, jež přinášela zcela protichůdný obraz vladařského dvora. Na jedné straně je to spis „*Il Corteggiano*“ od Baltazara Castiglioneho, jenž byl v tehdejší Evropě velmi oblíbený a stal se dokonce jakýmsi manuálem dvořanského chování, na straně druhé je to kritika dvora od Antonia de Guevary. Španělský autor nepopíral užitečnost dvora, avšak urozené mladíky od dvorského života spíše odrazoval. Čtvrtá část práce (s. 46-58) zkoumá vliv neostoicismu na španělskou šlechtickou společnost konce 16. a první poloviny 17. století. Přestože se neostoikové netěší mezi badateli takové pozornosti jako třeba dílo Baltasara de Castiglione, zařazení této kapitoly do diplomové práce považuji za velmi správné. Především dílo Justa Lipsia významným způsobem formovalo myšlení velké části evropské šlechty. Díky Senekovým spisům, Lipsiovi, a v menší míře i jeho španělskému obdivovateli Franciskovi de Quevedo si šlechtická etika konce 16. a první poloviny 17. století vypracovala několik základních rysů, jimiž se vyznačovalo jednání elit v celé Evropě. Šlo například o snahu distancovat se od veškerých vášní, přesvědčení o pomíjivosti života a nevyhnutelnosti

smrti, hluboké pohrdání vším vnějším a konečně zdůrazňování nutnosti posilovat svůj intelekt, neboť pouze on může člověku dodat sil v době, kdy musí čelit zklamáním. Stoické učení rovněž přísně oddělovalo záležitosti, které může jedinec ovlivnit sám – naše vlastní činy a postoje, a ty, jež závisí na ostatních, například bohatství, pocty či postavení. Poslední dvě části práce se věnují období 17. století. Celé pátá kapitola zkoumá pojetí člověka v díle snad nejvýznamnějšího ze španělských moralistů zlatého věku Baltasara Graciána (58-67). V poslední části práce (s. 67-77) pak srovnává Graciánovo ponaučení vladařům s obdobnými spisy Niccola Machiavelliho a Diega Saavedry Fajarda.

Diplomová práce Jany Elexhauserové je bezpochyby založená na pečlivém studiu zkoumaných děl. Autorka se během svého výzkumu musela potýkat s jazykově náročnými texty i některými málo známými dobovými reáliemi. Přestože se s obojím dokázala vypořádat se ctí, mám k výsledku její práce několik dílčích připomínek. Jana Elexhauserová ve své stati podala podrobnou analýzu hned několika moralistních spisů, přičemž je z důvodu větší přehlednosti práce rozdělila do několika dílčích kapitol. Takový postup je jistě zcela oprávněný. Z důvodů naplnění původních závěrů práce bych však očekával, že se dílčí výsledky jednotlivých kapitol na závěr pokusí sjednotit a ukázat na nich proměnu dobových názorů na chování šlechtice, dvořana resp. vladaře v epoše dlouhého trvání, v našem případě tedy od 16. do 17. století. Dílčí připomínky mám rovněž k formální úpravě práce, především k nejednotnému způsobu citací. Přestože je práce psaná čtivým jazykem a věty jsou většinou přesně formulované, autorka se nevyhnula některým gramatickým chybám a překlepům (např. tvar dvouh namísto správného dvou s. 79).

Závěrem: I přes naznačené připomínky doporučuji práci Jany Elexhauserové k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm „*velmi dobře*“.

České Budějovice 14. 6. 2010

Mgr. Pavel Marek, Ph.D.